

FILOSOFIT TYÖELÄMÄSSÄ –

Selvitys vuosina 2001–2003 valmistuneiden filosofian opiskelijoiden sijoittumisesta työelämään

Sisällys:

1. Johdanto.....	2
1.1 Tutkimuksen tausta ja tarkoitus.....	2
1.2 Tutkimuksen toteuttaminen.....	4
2. Opiskelu ja sivuaineet	5
3. Mitä filosofian opintojen jälkeen?.....	7
3.1 Työllistyminen ja työelämään sijoittuminen.....	8
3.2 Lisää opintoja.....	13
4. Mitä hyötyä filosofian opinnoista?.....	13
5. Kokemuksia opiskelusta.....	15
6. Lopuksi.....	20
Lähteet.....	22

1. Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta ja tarkoitus

Helsingin yliopiston filosofian laitoksella suoritettiin vuoden 2003 syyslukukauden aikana sijoittumistutkimus, jossa selvitettiin, minne filosofian opiskelijat valmistuttuaan oikein päätyvät. Tutkimuksessa selvitettiin, mitä filosofiaa pääaineenaan opiskelleet ovat tehneet tutkintonsa suorittamisen jälkeen ja miten he ovat sijoittuneet työelämässä. Lisäksi oltiin kiinnostuneita filosofiaa pääaineenaan opiskelleitten kokemuksista heidän filosofian laitokselta saamastaan koulutuksesta sekä siitä, millaisia valmiuksia työelämään tai myöhempisiin opintoihin tämä koulutus tarjoaa.

Sijoittumisselvityksessä etsittiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- * Mitä filosofian laitokselta valmistuneet henkilöt ovat alkaneet tehdä opintojensa päättymisen jälkeen? Kuinka moni on jatkanut opintojaan ja kuinka moni siirtynyt työelämään? Kuinka moni on työttömänä?
- * Miten filosofiaa pääaineenaan opiskelleet ovat sijoittuneet työelämässä? Millä aloilla ja millaisissa työtehtävissä he toimivat? Mitkä työnantajat työllistävät filosofeja eniten? Onko työn saaminen ollut helppoa? Ovatko filosofiasta valmistuneet saaneet koulutustasoaan (ylempi / alempi korkeakoulututkinto) vastaavia tai omaan alaansa liittyviä töitä?
- * Mitä sivuaineita filosofian opiskelijat olivat lukeneet? Entä millaista työkokemusta he olivat saaneet opiskeluaikanaan?
- * Mitä vastaajat ajattelivat filosofian laitokselta saamastaan koulutuksesta? Mitä hyötyä filosofian opinnoista on ollut? Mitkä ovat olleet filosofian alalta saadun koulutuksen hyvät ja huonot puolet työelämän / myöhempien opintojen kannalta? Saako opintojen kautta tarpeeksi valmiuksia työelämään? Olisiko itse opinnoissa kehittämisen varaa?

Humanistinen tiedekunta on tehnyt vastaavanlaisia sijoittumisselvityksiä ja kannattaa tutustua ainakin Jyri Mannisen ja Saara Luukannelin tutkimukseen *Humanistit työelämäpoluilla – Helsingin yliopistosta valmistuvien humanistien työelämäorientaatio*,

osaaminen ja työllistyminen sekä Mari Pulkkinen ja Jyri Mannisen tekemiin tutkimuksiin. Vertailun vuoksi voi tutustua myös seuraaviin sijoittumisselvityksiin: Minna Suutari, *Humanistien työllistyminen uran alkuvaiheessa* sekä F. Karlsson, *En profil över Helsingforsstudenterna i allmän språkvetenskap*.¹

Filosofian laitoksella suoritetun selvityksen tarkoituksena oli kuitenkin tutkia nimenomaan filosofiaa opiskelleitten työllistymistä sekä kysyä filosofian opintoihin liittyviä kysymyksiä. Koko tiedekuntaa (koko yliopistosta puhumattakaan) koskevien tutkimusten ongelmana on, että niissä samastetaan luonteeltaan hyvinkin erilaiset oppiaineet. Filosofiaa opiskelleitten osuus on myös näissä laajoissa sijoittumistutkimuksissa usein varsin pieni. Publiikkikyselynä suoritetun tutkimuksen huonona puolena on sitä paitsi alhainen vastausprosentti sekä kyselyn ajankohdan sijoittuminen juuri valmistumishetkelle, jolloin moni vastaaja on vielä vaille vakituista ja omaa koulutustaan vastaavaa työpaikkaa.

Tämän sijoittumistutkimus on tehty Helsingin yliopiston filosofian laitoksen toimeksiannosta, mutta se liittyy myös humanistisen tiedekunnan Työllistymis- ja Tietoteollisuus- eli TT-hankkeen tavoitteisiin. Humanistisen tiedekunnan kotisivuilla kerrotaan, että opetusministeriön erillisrahoituksena vuosina 2000–2005 toteutettavan TT-hankkeen tavoitteena on lisätä humanistien työelämässä tarvitsemia tietoja ja taitoja sekä edistää humanistiopiskelijoiden yleistä työelämäorientaatiota ja mahdollisuuksia työllistyä koulutustaan vastaaviin työtehtäviin.²

Työelämän tarpeiden huomioon ottaminen ja työllistymisen edistäminen on humanistisen tiedekunnan strategiassa mainittu tiedekunnan ns. kolmantena tehtävänä. Tähän kuuluvat mm. työllistymis- ja tietoteollisuusprojektin keskeisten osien integroiminen osaksi tiedekunnan tai laitosten toimintaa, yhteiskunnan koulutustarpeen huomioon ottaminen uusien opiskelijoiden sisäänoton mitoituksessa, yhteiskunnan ja työelämän tarpeiden huomioon ottaminen opetuksessa ja ohjauksessa sekä

¹ Mannisen ja Pulkkinen tutkimukset löytyvät osoitteesta <http://www.hum.helsinki.fi> → työelämään → sijoittumistutkimuksia. Suutarin Akavalle tekemä tutkimus ks. <http://www.akava.fi/upload/tutkimukset/humanistinen.pdf>, Karlssonin tutkimus ks. <http://www.ling.helsinki.fi/~fkarlsson/janola01.pdf>.

² Lisää tietoa TT-hankkeesta löytyy humanistisen tiedekunnan kotisivuilta (<http://www.hum.helsinki.fi> → Työelämään → TT-hanke).

työharjoittelumahdollisuuksien lisääminen ja harjoittelun kehittäminen.³ Myös Bolognan prosessin tutkinnonuudistuksessa otetaan huomioon työllistymisnäkökulma ja eurooppalaisen työmarkkina-alueen työvoima- ja koulutustarve.⁴

1.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Filosofian laitoksen sijoittumisselvitys suoritettiin haastattelututkimuksena, jota varten jokainen tutkittavasta 65 henkilön ryhmästä yritettiin tavoittaa. Kyselyyn vastasi 55 henkilöä eli 84,6 % tutkittavasta ryhmästä. Ulkomailla asui kuusi henkilöä, joista puolet tavoitettiin tätä tutkimusta varten.

Selvityksessä haastateltiin teoreettista filosofiaa ja ruotsinkielistä filosofiaa (läroämnet filosofi) pääaineenaan opiskelleita, vuosien 2001-2003 (kevät) aikana valmistuneita filosofian maistereita ja humanististen tieteiden kandidaatteja. Tämän ajanjakson aikana on filosofian laitokselta maisterin tutkinnon suorittanut 50 henkilöä ja humanististen tieteiden kandidaatin tutkinnon 16 henkilöä. Valmistuneiden määrä jakautuu em. ajanjaksolle seuraavasti:

	FM	HuK	
2001	19	5	
2002	15	3	
2003 kevätlukukausi	16	8	
(lukuvuosi 2003 yht.)	22	11)	hlö

Kaikkiaan valmistuneita 2001-2003 oli 75, joista 65 kuului tutkittavaan ryhmään.⁵ Tästä ryhmästä oli naisia 18 ja miehiä 47 (kaikista ko. ajanjaksona valmistuneista oli naisia 22 ja miehiä 53), kyselyyn vastanneista 55 henkilöstä oli naisia 16 ja miehiä 39. Vastaajista 11 oli suorittanut kandidaatin tutkinnon, loput olivat maistereita. Vastauksia

³ Ks. *Humanistisen tiedekunnan strategia ja toimintasuunnitelma vuosille 2004-2006*, pykälä 4. Humanistisen tiedekunnan strategia on luettavissa tiedekunnan kotisivuilla (<http://www.hum.helsinki.fi>).

⁴ Bolognan julistus on luettavissa internetissä osoitteessa <http://www.ntb.ch/SEFI/bolognadec.html>.

⁵ Tutkittavan ryhmä kooksi tulee 65 henkilöä, koska ne, jotka olivat tutkittavan ajanjakson aikana ehtineet suorittaa sekä alemman että ylempään korkeakoulututkinnon, laskettiin mukaan vain kerran (jolloin heidät laskettiin maistereihin).

analysoidessa ei naisten ja miesten, maisterin ja kandidaatin tutkinnon suorittaneitten eikä teoreettista filosofiaa ja filosofiaa (ruots.) lukeneiden välillä ole tehty eroa ellei se ole kysymyksen kannalta olennaista, jolloin eri ryhmät on mainittu erikseen.

Sijoittumiskyselyn suoritti filosofian laitoksen harjoittelija Malin Grahn.

Tutkimussuunnitelman, kyselykaavakkeen ja raportin laatimiseen ovat osallistuneet myös filosofian laitoksen professori Gabriel Sandu, amanuessi Risto Vilkkö, tutkintosuunnittelija Ville Aarnio ja sekä humanistisen tiedekunnan työelämäohjaaja Kaija Hartikainen.

2. Opiskelu ja sivuaineet

Filosofian opiskelijat olivat lukeneet sivuaineita laajasti lähes kaikista tiedekunnista; sivuaineiden kirjo ulottui kirjallisuudesta matematiikkaan ja neurobiologiasta kirkkohistoriaan. 55 vastaajan joukosta löytyi 51 eri sivuainetta. Yksi vastaaja oli lukenut keskimäärin kahta sivuainetta. Sivuaineiksi laskettiin tässä vain ne aineet, joissa vastaaja oli suorittanut perusopinnot tai vastaavan opintokokonaisuuden.

Opettajat olivat suurin yksittäinen ammattiryhmä, jossa toimi yhteensä 12 vastaajaa (21,8% kaikista vastaajista). Opettajien yleisimmät sivuaineet olivat: kasvatustiede / aineenopettajan koulutus (9), psykologia (4), kieliaineet (4), elämäntutkimustieto (3), sosiologia (2), uskontotiede (2) sekä kognitiotiede (2). Kaikki aineenopettajakoulutuksen suorittaneet työskentelivät tällä hetkellä opettajina.

Muitten kuin opettajien yleisimmät sivuaineita olivat: yleinen kirjallisuustiede (9), estetiikka (8) sekä muut taiteentutkimuksen oppiaineet (musiikkitiede, taidehistoria jne., yht. 10), uskontotiede (7), psykologia (7), semiotiikka (5), sosiologia (5) sekä muut valtiotieteelliset oppiaineet (sosiaalipsykologia ja poliittinen historia jne., yht. 13), matematiikka (5) sekä muut matemaattis-luonnontieteelliset oppiaineet (fysiikka, kemia jne., yht. 7), kieliaineet (6), naistutkimus (4), tilastotiede (4) sekä klassillinen filologia (4).

Yhdellätoista vastaajalla oli suoritettuna filosofian tutkintonsa (FM tai HuK) lisäksi jokin toinen akateeminen tai ammatillinen tutkinto. Tässäkin olivat edustettuna monet erilaiset alat ja tutkinnot eräoppaasta erikoissairaanhoidajaan ja sosionomista lääketieteen lisensiaattiin.

Vastaajista 35 (eli 63,6 %) ilmoitti filosofian opintojensa aloittamisen syyksi kiinnostuksen (jota jotkut luonnehtivat jopa innostukseksi tai intohimoksi) filosofiaa kohtaan. Kiinnostavaksi filosofiassa koettiin oppialan sisällön lisäksi sille tyypilliset tarkastelutavat. Neljä vastaajaa kertoi, että heille oli tärkeää tehdä sitä, minkä kokivat kiinnostavaksi eikä opiskella saavuttaakseen joitakin muita päämääriä kuten ammatin tai hyvät tulot. Ylipäättään tuntui suuri osa vastaajista alkaneen opiskella filosofiaa, koska he arvostivat sitä sen itsensä vuoksi eivätkä keinona johonkin muuhun. Kiinnostuksen jälkeen yleisimmät yksittäiset syyt olivat henkilökohtaiset syyt, kuten elämäntapa, itsetutkiskelu tai oman maailmankatsomuksen laajentaminen, minkä seitsemän vastaajaa ilmoitti filosofian opintojensa aloittamisen syyksi, sekä ajautuminen, mikä oli johtanut kuusi vastaajaa filosofian laitokselle. Monella vastaajalla vaikutti myös lukioaikainen filosofiaan tutustumisen päätökseen alkaa opiskella sitä pääaineenaan.

Filosofialla nähtiin kuitenkin olevan myös välinearvoa ja esim. ammatinopettajan tutkinto nähtiin eräänä käytännöllisenä päämääränä. Lisäksi mainitsivat vastaajat joitakin muita päämääriä kuten saada välineitä ajatteluun ja tieteen tekemiseen. Ajateltiin, että filosofian keskeisyys tieteitten kentässä tarjoaa laajat mahdollisuudet myös muihin tieteenaloihin tutustumiseen. Myös yleissivistys ja akateemisuus mainittiin syinä filosofian opintojen aloittamiseen.

3. Mitä filosofian opintojen jälkeen?

Tutkimukseen osallistuneet 55 vastaajaa voidaan ryhmitellä seuraavasti sen perusteella, mitä he tekivät päätoimisesti haastattelun suorittamishetkellä:

25 oli päätoimisesti töissä (45,5%)

11 oli päätoimisia filosofian jatko-opiskelijoita (20%)

9 oli työssä käyviä opiskelijoita (16,4%)

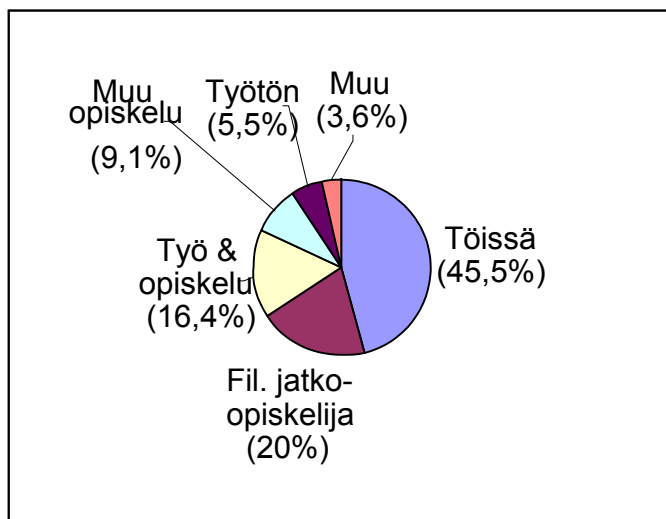
(joista 4 aiemmin HuK-tutkinnon suorittanutta opiskeli tällä hetkellä maisterin tutkintoa varten, 3 oli filosofian jatko-opiskelijoita ja loput opiskelivat jotakin muuta)

5 opiskeli jotakin muuta (9,1%)

(joista 3 aiemmin HuK-tutkinnon suorittanutta oli päätoimisia perustutkinto-opiskelijoita ja 2 opiskeli päätoimisesti toisen tutkinnon suorittamista varten)

3 oli työttömänä (5,5%)

2 teki jotakin muuta (esim. lastenhoito) (3,6%)

3.1 Työllistyminen ja työelämään sijoittuminen

Filosofianopiskelijat olivat sijoittuneet työelämässä laajasti monille eri aloille; edustettuna olivat opettamisen ja tutkimuksen lisäksi mm. kustannusala, konsultointi, tietotekniikka, markkinointi- ja mainosala, hallinto, järjestötyö ja kansainväliset tehtävät. Alojen ja työtehtävien skaalaa laajensi myös se, että osa niistä vastaajista, jotka olivat suorittaneet useita tutkintoja, työskentelivät toisen tutkintonsa alaan liittyvissä työtehtävissä esim. valokuvaajina, sairaanhoitajina tai insinööreinä. Useimmat ammatit olivat edustettuina vain kerran.

Suurin yksittäinen ammattiryhmä olivat opettajat ⁶ (12 kpl; 21,8 % kaikista vastaajista). 11 vastaajaa (20%) oli filosofian jatko-opiskelijoita, jotka työskentelivät päätoimisesti tutkimuksen parissa. Tämän jälkeen suurimpia ryhmiä olivat suunnittelijat (4 kpl; 7,3%), kustannustoimittajat (3 kpl; 5,5 %) ja toimittajat (2 kpl; 3,6%). Kolme vastaajaa (5,5 %) työskenteli kansainvälisten tehtävien parissa.

Haastattelun suorittamishetkellä toimivat vastaajat seuraavanlaisissa työtehtävissä:⁷

Opettaja (12)
Tutkija (jatko-opiskelijat, 11)
Suunnittelija (jatko-opintosuunnittelija, ohjelmointisuunnittelija jne., 4)
Kustannustoimittaja (3)
Toimittaja (2)
Kääntäjä (2)
Kansainvälisten asioiden sihteeri
Kansainvälisten asioiden päällikkö
Kansainvälisten ja EU-asioiden asiantuntija
Amanuenssi
Mainosalan yrittäjä

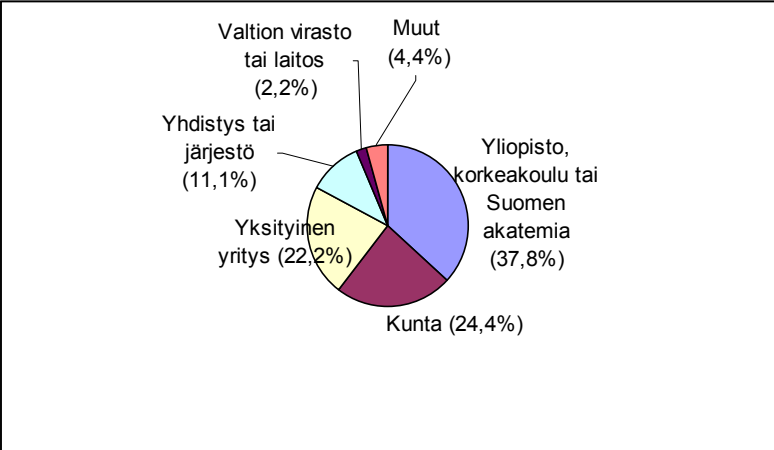
⁶ Tässä on otettu huomioon sekä työssä käyvät vastaajat että ne, jotka sekä opiskelevat että käyvät töissä.

⁷ Tässä listassa on huomioitu niin työelämään siirtyneet vastaajat kuin nekin, jotka sekä kävivät töissä että opiskelivat. Listassa lueteltujen ammattien harjoittajia on 48 kun taas työssäkäyviä vastaajia on yhteensä vain 45. Tämä johtuu siitä, että joillakin vastaajilla oli kaksi eri työpaikkaa. Tämän vuoksi myös työntantajatyypeissä listatut lukumäärät eivät ole täysin samat kuin työssäkäyvien vastaajien lukumäärä on yhteensä.

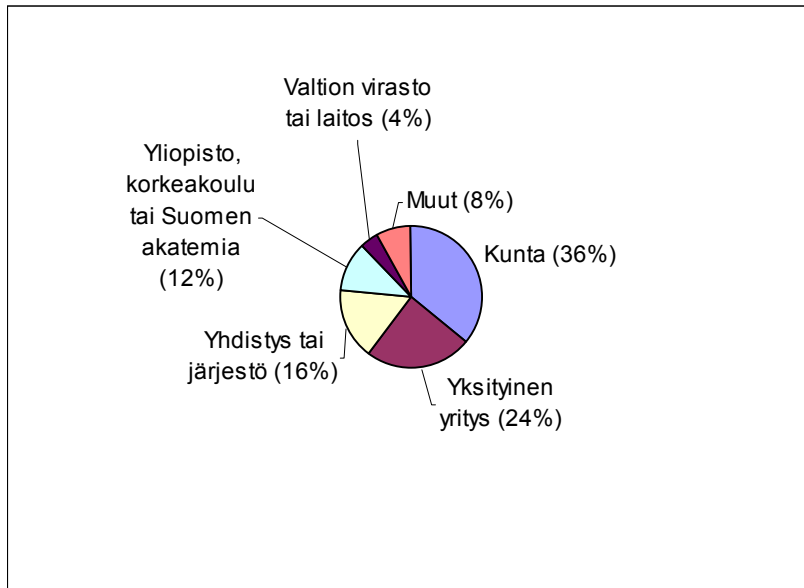
Projektiassistentti
Sairaanhoitaja
Järjestösihteeri
Valokuvaaja
Tuotepäällikkö
Erityisneuvonantaja
Insinööri
Planetaario-ohjaaja

Selvästi suurin työllistäjä oli julkinen sektori (kunnan ja valtion alaiset työpaikat). Alla esitetään diagrammimuodossa työnantajatyyppien jakautuminen, kun yhtäältä lasketaan mukaan sekä päätoimisesti työssäkäyvät vastaajat, jatko-opiskelijat että työssäkäyvät opiskelijat (yht. 45 vastaajaa) ja toisaalta pelkät päätoimisesti työelämään siirtyneet vastaajat (yht. 25 vastaajaa). Ensimmäisen ryhmän, johon kuuluvat kaikki päätoimisesti tutkimusta tekevät vastaajat, suurimmaksi työllistäjäksi muodostuvat yliopistot, korkeakoulut ja Suomen Akatemia, jotka ovat työllistäneet 17 vastaajaa eli 37,8%. Jälkimmäisen ryhmän suurin työllistäjä on kunta, joka on työllistänyt 9 vastaajaa eli 36%. Tämä selittyy sillä, että opetusvirasto on kunnan alainen ja opettajat ovat tämän tutkimuksen suurin yksittäinen ammattiryhmä (joskin osa opettajista työskenteli myös muissa kuin kunnallisissa oppilaitoksissa). Yksityisiin työnantajiin on tässä laskettu myös freelancerit, yksityisyrittäjät ja yksityiset oppilaitokset.

Työnantajatyyppit (kaikki työssäkäyvät vastaajat):

Työnantajatyypit (päätoimisesti työssä käyvät vastaajat):

Päätoimisesti työelämään siirtyneistä vastaajista (yht. 25 henkilöä) oli koulutustasoaan vastaavissa töissä 23 henkilöä (näistä 22 oli suorittanut filosofian maisterin ja 1 humanististen tieteiden kandidaatin tutkinnon). Näistä 12 teki filosofian alaan liittyvää työtä.⁸ Koulutustasoa vastaavia ja filosofiaan liittyviä ammatteja olivat mm. filosofian opettajat (8 henkilöä), jatko-opintosuunnittelija ja toimittaja. Koulutustasoa vastaavia mutta filosofian alaan suoraan liittymättömiä ammatteja olivat mm. mainosalan yrittäjä, tekniikan alan oppilaitoksen lehtori, kansainvälisten ja EU-asioitten asiantuntija sekä

⁸ Tässä koulutustasoa vastaavuudella ymmärretään ensisijaisesti muodollinen pätevyys (ylempi / alempi korkeakoulututkinto). Se, onko työ filosofian alaan liittyvää, on taas ennemminkin sisällöllinen kysymys, ts. liittyykö tehdyn työn sisältö filosofian oppialan sisältöön. Filosofian kohdalla jaottelua vaikeuttaa kuitenkin rajanveto-ongelma sen suhteen, mitkä työt tulisi katsoa alaan liittyviksi tai liittymättömiksi. Eräs vastaaja totesi:

”Filosofian laitokselta valmistuu tutkijoita ja opettajia – en ole kumpaakaan, joten sikäli työni ei ole filosofian alaan liittyvää, mutta silti voin joka päivä nykyisissä töissäni hyödyntää opintojani joka paikassa niin paljon kuin vain kerkiän. Filosofian laitokselta valmistutaan joko tutkijaksi tai opettajaksi tai sitten se on vain yleinen peruskoulutus ja muut ammatit opitaan tekemällä aika paljon riippumatta siitä, ollaanko valmistuttu filosofiasta”

Lähes kaikki vastaajat olivatkin sitä mieltä, että he voivat soveltaa filosofian alalta saamia taitoja ja tietoja nykyisissä töissään (ks. kappale 5).

erityisneuvonantaja. Kaksi vastaajaa oli koulutustasoaan vastaamattomissa ja filosofiaan liittymättömissä tehtävissä.⁹

<p>Työ vastaa koulutustasoa mutta ei liity filosofian alaan (11)</p> <p>Esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ohjelmointisuunnittelija, ohjelmoija - mainosalan yrittäjä - konsulttifirman projektiassistentti - erityisneuvonantaja - kansainvälisten asioiden sihteeri 	<p>Työ vastaa koulutustasoa ja liittyy filosofian alaan (12)</p> <p>Esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> - filosofian opettaja - toimittaja - kääntäjä - kustannustoimittaja - jatko-opintosuunnittelija
<p>Työ ei vastaa koulutustasoa eikä liity filosofian alaan (2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - valokuvaaja - sairaanhoitaja 	<p>Työ ei vastaa koulutustasoa mutta liittyy filosofian alaan (0)</p>

Suurimmalla osalla niistä 25 vastaajasta, jotka olivat tällä hetkellä työelämässä, oli ollut työpaikka tiedossaan jo valmistumisvaiheessa ja 16 vastaajaa kertoi voineensa valmistuttuaan siirtyä suoraan koulutustasoaan vastaaviin työtehtäviin. Niillä vastaajilla, jotka tällä hetkellä toimivat koulutustasoaan (FM tai HuK) vastaavissa työtehtävissä, oli kestänyt valmistumisen jälkeen keskimäärin kuukauden saada koulutustasoaan vastaavia töitä.

⁹ Tässä koulutusta vastaavuudella tarkoitetaan nimenomaan filosofian maisterin tai kandidaatin tutkintoa vastaavia töitä, koska tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää filosofiasta saadun koulutuksen merkityksestä valmistumisen jälkeen. Tässä ei siis huomioitu sitä, vastaako työpaikka jotakin muuta vastaajan suorittamaa tutkintoa. 20 % vastaajista oli suorittanut filosofian laitoksella suorittamansa tutkinnon lisäksi jonkin toisen (ammattillisen tai akateemisen) tutkinnon (ks. kappale 2).

Vaikka vastaajat olivat kaiken kaikkiaan sijoittuneet hyvin työelämässä, tuntuivat työllisyysnäykymät olevan vastaajien mielestä hyvin synkät. Moni arvioi olleensa erityisen onnekas saadessaan koulutustasoa vastaavaa työtä niin nopeasti valmistuttuaan.

Kahdeksan vastaajaa kertoi työskennelleensä nykyisellä työpaikallaan (esim. työharjoittelussa) jo ennen valmistumistaan. Kahdeksan vastaajan opiskeluaika oli pidentynyt, koska he olivat hankkineet opiskeluaikanaan oman alansa työkokemusta (muuten kuin työharjoittelussa, joka voidaan myös laskea osaksi opintoja). Näistä vastaajista seitsemän oli tehnyt jo opintojensa aikana samoja tai samansisältöisiä työtehtäviä kuin missä he toimivat nykyään.

Oman alan työkokemusta oli jo opiskeluaikanaan saanut 19 vastaajaa eli 34,5 %. Ylivoimaisesti eniten oli oman alan työkokemusta saatu toimimalla opettajana tai opettajan sijaisena, seuraavaksi yleisin oli tutkimusavustajan työ. Muuta omaan alaan liittyvää työkokemusta vastaajat olivat opiskeluaikanaan saaneet mm. seuraavissa toimissa: laskuharjoitusten vetäminen, avustaja kustannusyhtiöllä, sosiaalisten taitojen kouluttaja, sisällöntuottaja, kansainvälisten asioiden sihteeri, poliittinen sihteeri, toimittaja.

Työssä käyvät vastaajat viihtyivät keskimäärin oikein hyvin nykyisten työtehtäviensä parissa. Asteikolla 1-5 (missä 1 tarkoitti, ettei koe työtään lainkaan mielekkääksi ja 5 että työnsä kokee erittäin mielekkääksi) oli vastaajien keskiarvo 4.2.

Työttömänä oli kolme vastaajaa eli 5,5 %. Näistä kaksi oli suorittanut maisterin ja yksi kandidaatin tutkinnon. Työttömien lukumäärä on pieni verrattuna Mannisen & Luukannelin tutkimukseen, jossa peräti 16% vastaajista oli työttömiä.¹⁰ Suurin syy näiden tulosten väliseen eroon lienee tutkimuksen suorittamisen ajankohdassa: Mannisen & Luukannelin tutkimus suoritettiin publiikkikyselynä juuri valmistumishetkellä, jolloin moni vielä saattaa olla vailla vakituista työpaikkaa. Tähän tutkimukseen osallistuneilla vastaajilla oli valmistumisesta aikaa viidestä kuukaudesta kolmeen vuoteen.

¹⁰ Manninen & Luukannel, s. 88.

3.2 Lisää opintoja

Yhteensä 25 vastaajalla oli tällä hetkellä opiskelupaikka. 14 vastaajaa oli suorittamassa filosofian tohtorin tutkintoa (joista 11 päätoimisesti) ja loput jotakin muuta tutkintoa (esim. filosofian maisterin tutkintoa, jos olivat aikaisemmin suorittaneet vain humanististen tieteiden kandidaatin tutkinnon). Opiskelijoista 22:lla oli tällä hetkellä myös työpaikka (mm. päätoimiset jatko-opiskelijat). Työssä käyvien opiskelijoiden toimet on otettu huomioon kappaleen 3.1 luettelossa.

Vastaajista 11 oli humanististen tieteiden kandidaatin tutkinnon suorittaneita. Heistä kahdeksan oli tällä hetkellä joko pää- tai sivutoimisia opiskelijoita. Seitsemän oli suorittamassa filosofian maisterin tutkintoa ja yksi lääketieteen tohtorin tutkintoa.

Jatko-opiskelijat tuntuivat olevan erittäin tyytyväisiä opintoihinsa ja kokevansa ne hyvin mielekkäiksi. Asteikolla 1-5, missä 1 tarkoitti, ettei koe opintojaan lainkaan mielekkäiksi ja 5, että ne kokee erittäin mielekkäiksi, jatko-opiskelijoiden vastausten keskiarvo oli 4.75. Muitten opiskelijoitten vastaava keskiarvo oli 3.6. Lähes kaikki jatko-opiskelijat ajattelivat, että heidän nykyiset opintonsa mahdollistavat sen, että he jatkossa pääsevät tekemään juuri sellaisia töitä, kuin he haluavat tehdä. Jokainen näistä vastaajista ajatteli mahdollisesti haluavansa toimia tutkijana tai ylipäänsä akateemisessa maailmassa mutta tämä ei ollut ainut vaihtoehto. Monet mainitsivat, että voisivat myös kuvitella työskentelevänsä muissa tehtävissä kuten opettajina, kirjoittajina, kääntäjinä tai kansainvälisessä organisaatiossa.

4. Mitä hyötyä filosofian opinnoista?

Yleisesti ottaen vastaajat olivat kokeneet filosofian opintonsa itselleen hyödyllisiksi mutta suhteessa työelämään olisi ilmeisesti ollut parantamisen varaa. Asteikolla 1-5 (missä 1 tarkoitti ”ei lainkaan hyötyä” ja 5 ”erittäin paljon hyötyä”) vastaajat arvioivat omakohtaisesti hyötyneensä filosofiasta paljon, keskiarvo oli 4.2. Yleisen hyödyllisyyden

lisäksi kysyttiin vastaajien kokemusta filosofian hyödyllisyydestä nimenomaan työelämän kannalta, jossa vastausten keskiarvo oli 3.5. Vastaajia pyydettiin myös arvioimaan, saako filosofian opinnoista tarpeeksi työelämään valmistavia taitoja skaalalla 1-5 (missä 1 tarkoitti, ettei saa lainkaan tarpeeksi ja 5 että saa aivan tarpeeksi). Tämän kysymyksen vastausten keskiarvo oli 2.7.

Yleisesti oltiin sitä mieltä, että filosofian opinnoista saa sellaisia tietoja ja taitoja, jotka ovat tärkeitä myös monilla filosofiaan suoranaisesti liittymättömillä aloilla.

Kysymykseen, ovatko vastaajat saaneet filosofian opintojen kautta sellaisia tietoja tai taitoja, joista on ollut heille hyötyä heidän nykyisten töidensä tai opintojensa kannalta, vastasi myöntävästi 54 vastaajaa (98,2 %). Ilmeisesti myös työelämälle olennaisia taitoja siis filosofian alalla opetetaan, muttei tarpeeksi koska filosofian hyödyllisyyttä työelämän kannalta arvioitiin vain 3.5 pisteen verran. Monet vastaajat totesivatkin, että filosofian alaan kuuluvien tärkeiden metodisten tai sisällöllisten tietojen tai taitojen opettamiseen voitaisiin kiinnittää vielä enemmän huomiota ja että filosofiassa olisi potentiaalisesti paljonkin taitoja, joista olisi hyötyä monilla eri aloilla.

Mitkä ovat tärkeimpiä filosofian opinnoista saatavia tietoja ja taitoja?

- Suullinen ja kirjallinen kielellinen ilmaisutaito, sujuvakynäisyys ja retoriikka (11)
- Analyttisyys (7)
- Argumentaatiotaidot (7)
- Kokonaisuuksien hahmottaminen sekä kyky erottaa olennaisuudet epäolennaisuuksista (7)
- Logiikka, asioiden looginen jäsentäminen (6)
- Kriittisyys (6)
- Ajattelun taidot (6)
- Yleissivistys sekä filosofian- ja aatehistorian tuntemus (4)
- Ongelmanratkaisukyky (2)

Vastaajat perustelivat filosofian opinnoistaan saamaa hyötyä mm. seuraavasti:

”Filosofian opiskelussa on hyödyllistä kaikki – argumentaatiosta, neuvottelutaidoista ja loogisen asetelman löytämisestä lähtien. Ajatteluun liittyvistä taidoista, joita filosofian kautta voi oppia, on valtavasti hyötyä samoin kuin filosofisesta yleissivistyksestä. Kun tekee Euroopassa työtä arvostetaan siellä filosofista yleissivistystä aivan eri tavalla kuin Suomessa.”

”Filosofia on ankara vaikei eksakti tiede. Filosofit osaa usein yhdistää eri tieteiden näkemyksiä, miten tuloksia tulkitaan ja hyödynnetään. Filosofiaa opiskelleena tuntee myös tieteiden metodeja sekä argumentaatiota ja tunnistaa virheargumentteja.”

”Hyödyllistä filosofiassa on olennaisuuksien löytäminen ja niihin keskittyminen sekä argumentatiivinen kyvykyys sekä kyky kysyä oikeita kysymyksiä. Tosin joskus katseen kiinnittäminen olennaisuuksiin ei onnistu, kun aletaan ikuisuuksiksi viilaamaan pilkkua jostakin kaavakkeentäytön ontologiasta.”

”Filosofiassa kysymykset kielestä ja sen luonteesta ja merkityksestä ovat tärkeitä, joten filosofian opinnoista on hyötyä, kun työskentelen kielen parissa. Filosofiassa pohditaan myös paljon vuorovaikutusta ja toisen merkitystä itselle, mikä on tärkeää tavallisessa vuorovaikutuksessa.”

”Aika monellakin eri alueella voi filosofiasta olla hyötyä, se vaatii omaa aktiivisuutta ja sitä, että on lukenut muutakin kuin filosofiaa. Filosofian kautta saatuja erityisiä taitoja ovat esim. niin kirjallisen kuin suullisenkin ilmaisun hioutuneisuus.”

5. Kokemuksia opiskelusta

Suurin osa vastaajista (38 vastaajaa; 69 %) kertoi olleensa tyytyväisiä filosofian opintoihinsa. 8 vastaajaa (14,5%) kertoi olevansa osittain tyytyväisiä.

Tyytymättömyyden syiksi vastaajat mainitsivat etenkin painotukset opetuksen sisällössä, jotka eivät olleet vastanneet omia odotuksia tai kiinnostuksen kohteita, sekä huonot työllisyysnäköymät. Muutama vastaaja totesi olleensa tyytyväinen opintoihinsa sen jälkeen, kun sai itsenäisesti suorittaa opintoja omien kiinnostustensa mukaan. Vastaajat olisivat kaivanneet opintoihin enemmän vuorovaikutusta, yhteistyötä sekä keskustelua. Myös opinto-ohjauksen puutteeseen oltiin tyytymättömiä. Ruotsinkielisen oppiaineen puolella koettiin olevan liian vähän opetustarjontaa, jolloin olisi hyvä osata opiskella myös suomeksi. Vastaajat kommentoivat kokemuksiaan opinnoistaan mm. seuraavasti:

”Opinnot vastasivat aikanaan kutakuinkin odotuksiani, johtuen lähinnä siitä että odotukseni olivat ylipäätään varsin vähäisiä, tai ainakin epämääräisiä. En välttämättä valitsisi edelleenkaan toisin, mutta opintojen sisällössä ja opetusmetodeissa on mielestäni paljon korjattavaa. Myös opetuksen tasoa tulisi kontrolloida huomattavasti tarkemmin.”

”Nyt opiskeluaikaisiin valintoihini vaikuttaisi enemmän tuntemus yliopiston reaali maailmasta, mikä vaikuttaisi etenkin omien kiinnostusten kohteiden esiin tuomiseen sekä avun ja ohjauksen hakemiseen.”

”Olen ehdottoman tyytyväinen opintoihini. Laitos oli hyvä, viihdyin hyvin ja sain hyvää opetusta.”

”Jos olisin tiennyt alusta alkaen suuntautuvani alalle, olisin kiinnittänyt enemmän huomiota kattavampaan peruskoulutukseen filosofiassa ja sivuaineiden valintaan.”

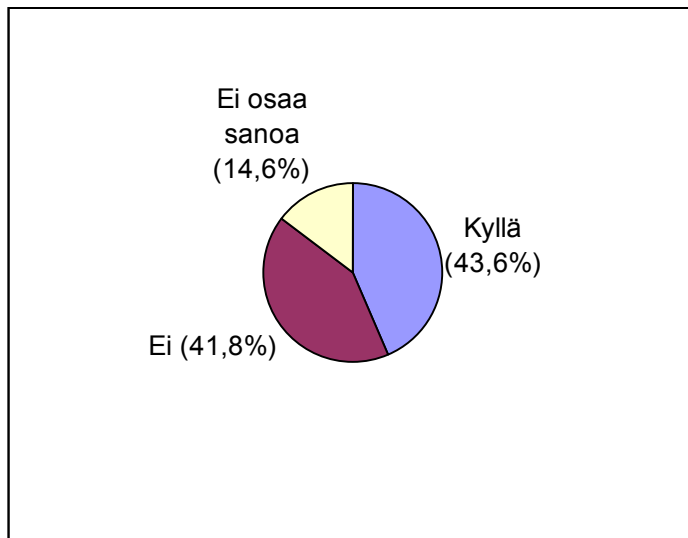
”Filosofian opintojen kautta minulle on muodostunut uusi maailmankuva.”

”Opiskelu oli mielenkiintoista ja ihmiset mukavia, mutta pettymys iski silloin, kun piti siirtyä työelämään ja töiden saaminen oli vaikeaa.”

”Kaikilta osin opiskelu ei vastannut odotuksiani, olin ehkä vähän epäkypsiä silloin. Siihen aikaan ei ollut kunnan opinto-ohjausta etenkaan opintojen alussa, kun sitä olisi pitänyt olla.”

Kysymykseen, tulisiko filosofian opintoihin kuulua enemmän työelämään valmistavia taitoja, vastattiin yhtä lailla myöntävästi ja kieltävästi (kyllä vastasi 24 vastaajaa eli 43,6%, ei 23 vastaajaa eli 41,8%, loput eivät osanneet sanoa). Jotkut pitivät työelämäorientaation lisäämistä ensiarvoisen tärkeänä, mutta monet olivat myös huolissaan akateemisen koulutuksen tason säilyttämisestä. Vaikka työllisyysnäkökulmaa pidettiin usein tärkeänä, yleisesti suhtauduttiin melko varauksellisesti siihen, millä keinoilla työelämää pyrittäisiin tuomaan lähemmäksi akateemista filosofista koulutusta. Yleisesti ottaen voisi vastaajien kantoja sovittaa yhteen toteamalla, että työelämän taitojen kehittämistä pidettiin suotavana, kunhan se ei aiheuta riman laskemista filosofisen koulutuksen tasossa. Ei liene kuitenkaan mitään syytä ajatella, että akateemisuus ja ammattiin valmistavien taitojen hankkiminen välttämättä olisivatkaan toisensa poissulkevia.

Tulisiko filosofian opintoihin kuulua enemmän työelämään valmistavia taitoja?

Ne, jotka edustivat kantaa, jonka mukaan filosofiaan ei tulisi sisältyä enempää työelämään valmistavia taitoja, korostivat, ettei filosofia ole ammattikoulutus. Tämän kannan kiteytti eräs vastaaja toteamalla, että ”se on ennemmin yhteiskunnan kuin filosofian ongelma, jos filosofiaa ei arvosteta työelämässä”. Toinen vastaaja totesi, että ”onhan tutkijankin työ työelämää ja parempia valmiuksia tähän ei voisi saadakaan”. Kuitenkin kaksi vastaajaa sanoi lähes samoin sanoin, että vaikka filosofian koulutus antaa erinomaiset valmiudet akateemisessa maailmassa toimimiselle, ei se anna tarpeeksi valmiuksia sen ulkopuolelle.

Sitä, että filosofian koulutuksen ei tulisi pyrkiä lisäämään työelämänäkökulmaa ja työelämässä hyödyllisten taitojen opetusta, perusteltiin mm. seuraavasti:

”Kyseessä on kuitenkin peruskoulutus eikä ammattiin valmistuminen ja jokainenhan voi itse valita, millaisen tutkinnon tekee ja halutessaan tehdä siitä työelämäpainotteisemman esim. tekemällä työharjoittelun.”

”Filosofian opiskelu valmistaa itsensä kehittämiseen, tekniset työelämävalmiudet saadaan ennemmin sivuaineiden kautta. Tähän voi kyllä rohkaista, mutta filosofiaa ei pitäisi miettiä liikaa työelämäsuuntautuneisuuden kannalta – muuten se ei enää ole hedelmällistä filosofiaa.”

”Filosofiasta saa hyvät valmiudet työelämään, jos sitä osaa soveltaa ja jos aineen osaa ottaa oikealla tavalla. Kaikki työelämään tarvittavat valmiudet löytyvät filosofiasta itsestään. Toisaalta

suurimmaksi osaksi se, miten filosofiaa opetetaan yliopistolla, on hyvin teoreettista ja abstraktia eikä palvele mitään käytännöllisiä tarkoituksia.”

”En usko, että filosofian opinnot valmistavat opiskelijaa yhtään sen paremmin tai huonommin työelämän vaatimuksiin kuin mitkään muutkaan humanistisen alan opinnot. Joten kysymys on vähintäänkin yleisempi. Ylipäätään akateemisen tutkinnon luonne on, ja mielestäni tuleekin olla, toisenlainen kuin ns. ammattiin valmistavan koulutuksen luonne; akateeminen tutkinto ei ole ammattitutkinto. Ammattiin ensisijaisesti valmistava koulutus on mahdollista hankkia muualla.”

Vastaajat, jotka kannattivat työelämätaitojen lisäämistä filosofian koulutuksen osana, perustelivat sitä mm. siitä näkökulmasta, jonka ovat saaneet siirryttyään itse työelämään. Eräs vastaaja kertoi:

”Opiskelijana olisin ollut sitä mieltä, ettei mitään työelämään valmistavien taitojen opetusta tarvita, mutta nyt ajattelen toisin. Opettajienkin tulisi ottaa enemmän huomioon se, että opiskelijoiden tulee jatkossa tehdä jotakin muutakin kuin istua luentosaleissa. Koska kaikista ei voi tulla tutkijoita, tulisi opettajien antaa vihjeitä muista mahdollisuuksista.”

Toinen vastaaja totesi: ”Opiskelu oli sitä, että luetaan filosofiaa eikä mietitä, että mitä sitten tehdään kun valmistutaan.” Tämänkään kannan edustajat eivät ajatelleet, että opintojen filosofista sisältöä tulisi muuttaa työelämän kannalta käytännöllisemmäksi, vaan kannattivat työelämässä tarvittavien taitojen lisäämistä koulutuksen osana sekä työelämänäkökulmasta ja eri mahdollisuuksista tiedottamista.

Ne vastaajat, jotka pitivät filosofian opintojen työelämänäkökulman kehittämistä tärkeänä, antoivat usein yksityiskohtaisia ja pitkiä vastauksia kysymykseen: ”Miten filosofian opinnot voisivat mielestäsi valmistaa opiskelijaa paremmin työelämän vaatimuksiin?” Yhdessätoista vastauksessa ehdotettiin, että opiskelijoille tiedotettaisiin paremmin siitä, millaisille aloille filosofian opiskelijat voivat sijoittua ja miten filosofiaa voi soveltaa työelämässä. Kuusi vastaajaa ehdotti sellaisen kurssin järjestämistä, missä käytäisiin läpi eri vaihtoehtoja ja kerrotaisiin, millaisissa työtehtävissä filosofiasta on hyötyä, puhuttaisiin erilaisista aineyhdistelmistä ja sivuaineratkaisuista sekä käytäisiin

myös paikan päällä tutustumassa eri työpaikkoihin.¹¹ Viidessä vastauksessa ehdotettiin, että työelämäohjaus ja työllistymismahdollisuuksista tiedottaminen liitettäisiin osaksi opinto-ohjausta. Opinto-ohjausta tuntui tosin vastaajien mielestä yleisestikin olevan liian vähän. Muutama vastaaja arvioi myös, että filosofian opiskelijat ovat hukassa sen suhteen, mitä tekisivät valmistuttuaan ja heidät tulisi saada ajattelemaan, mitä he haluavat opintojensa jälkeen tehdä. Yleisesti oltiin siis sitä mieltä, etteivät filosofian opiskelijat tiedä tarpeeksi niistä mahdollisuuksista, mitä heidän tutkintonsa avaa.¹²

Opinto-ohjauksen ja työelämän vaihtoehtoista, sivuaineratkaisuista ym. tiedottamisen lisäksi pidettiin myös työharjoittelua tärkeänä asiana, josta opiskelijoita pitäisi tiedottaa paremmin ja jota pitäisi tukea enemmän ja kehittää niin, että mahdollisimman moni opiskelija voisi hyötyä työharjoittelun mahdollisuudesta. Kahden vastaajan mielestä harjoittelu voisi jopa olla pakollinen. Muutama vastaaja mainitsi harjoittelun edesauttaneen heidän omaa työllistymistään. Lisäksi kaivattiin myös opiskelijoiden yhteistyötaitojen lisäämistä, koska opiskelun katsottiin painottuvan liikaa itsenäiseen tekemiseen, jossa yhteistyökykyjä ei tarvita. Argumentaatiotaitoja pidettiin yleisesti eräänä filosofian koulutuksen tärkeimpänä puolena (ks. kappale 5) ja argumentaatiotaitoja ja kriittisyyttä saisi joidenkin vastaajien mukaan opettaa vieläkin enemmän, koska juuri ne erottavat filosofianopinnot muista koulutuksista.

Kysymykseen ”Miten filosofian opinnot voisivat mielestäsi valmistaa opiskelijaa paremmin työelämän vaatimuksiin?” annettiin seuraavanlaisia vastauksia:

”En liittäisi työelämävalmiuksia suoraan opintoihin erillisinä kursseina, mutta opintoneuvonta etenkin opiskelun alkuvaiheessa olisi hyvä. Siinä voisi kertoa siitä, miten voi hankkia ja parantaa

¹¹ Kevätlukukauden 2004 aikana filosofian laitoksella järjestetäänkin juuri tämäläinen kurssi, ”Takaisin luolaan? Filosofin kompetenssit työelämässä”, jota vetää Jens Silfvast. Kurssilla on tarkoituksena pohtia filosofian alan koulutuksen ja työelämän välistä suhdetta ja kyseenalaistaa näkemystä, jonka mukaan filosofialla ei olisi mitään annettavaa käytännön työelämälle. Kiinnittäen huomiota filosofian alan erityiseen luonteeseen kurssilla pyritään filosofisen analyysin keinoin pohtimaan niitä kompetensseja, joita juuri filosofilla voi olla eri työelämän osa-alueilla. Kurssin kuvauksessa mainitaan näiden filosofian alalta saatavien taitojen joukkoon sisältyvän erityistaitoja, jotka liittyvät etenkin seuraaviin osa-alueeseen: 1) *erilaisten inhimillisten pyrkimysten (myös käytännön elämässä esiintyvien) olemuksen tai käsitteellisen perustan ymmärtämiseen* ja 2) *päätöksenteon rationaalisuuden arviointiin ja sen kehittämiseen*. Kurssilla keskitytään tarkastelemaan seuraavia työelämän osa-alueita: 1. kasvatus- ja koulutustoiminta, 2. mediat ja niiden sisällöntuotanto, 3. organisaatiot ja niiden päätöksenteko ja 4. filosofinen konsultaatiotoiminta.

¹² Myös Mannisen mukaan ”(k)ahdella kolmesta valmistuvasta maisterista on puutteellinen käsitys oman alan työmarkkinoista ja työllistymismahdollisuuksista” (Manninen 1999).

omia valmiuksia, mitä sivuaineita kannattaa opiskella ja tiedottaa opiskelijoille paremmin, millaisiin paikkoihin filosofit ovat työelämässä sijoittuneet – eli siis että sitä voi tulla muuksikin kuin tutkijaksi tai opettajaksi tai ehkä toimittajaksi, voisi kertoa, mitä tämä ’muu’ on ja mitä valmiuksia sitä ’muuta’ varten kannattaisi hankkia.”

”Linjan ei tarvitse olla ’työelämään valmistava filosofia’, mutta voisi olla enemmän laitosten välisiä yhteistyöprojekteja ja myös soveltavaa filosofiaa voisi opettaa enemmän.”

”Filosofian laitoksen tehtävä on opettaa filosofiaa eikä valmistaa opiskelijoita työelämään. Kyse on ennemminkin tutkintorakenteesta, johon voisi sisällyttää enemmän työelämään liittyviä asioita (kielten opiskelua, atk-valmiuksia yms.). Myös sivuaineratkaisut ovat tärkeitä.”

”Enemmän ohjausta opinnoissa niin että opiskelijat ovat itse enemmän tietoisia siitä, mihin haluavat ja mihin opinnot tähtäävät. On tärkeää saada sivistää itseään, mutta kyllä opiskelijalla pitää olla jonkinlainen käsitys siitä, mihin tämänhetkinen toiminta tähtää.”

”Mitä korkeampitasoista filosofian opetus on, sitä paremmat mahdollisuudet opiskelijoilla on hankkia analyyttisiä kykyjä. Mielestäni esim. seminaarityöskentely voisi olla paljon kriittisempää niin, että opiskelijoita rohkaistaisiin enemmän omien argumenttien esittämiseen eikä vain keskustelujen referoimiseen. Argumentatiivinen ote on juuri se, mikä on filosofialle enemmän kuin muille humanistisille tieteille ominaista.”

”Työelämänäkökulman ottaminen mukaan filosofiaan on ehdottoman tärkeää ja filosofiasta löytyy tähän paljon potentiaaliakin. Vuorovaikutusongelmat, dialogi, etiikka ja filosofien vastaanotot, joita on harjoitettu etenkin Ranskassa, ovat esimerkkejä kentästä, jossa filosofialla olisi tarjota paljon käyttökelpoista potentiaalia työelämään.”

6. Lopuksi

Vastauksissa korostui yksilöllisten valintojen monipuolisuus; sivuaineiden ja alojen skaala oli laaja ja kirjava. Filosofia sopii luontevasti monenlaisiin aineyhdistelmiin ja valmistumisen jälkeen sitä voi soveltaa hyvin monissa erilaisissa ammateissa.

Vaikuttaisikin siltä, että sivuaineratkaisuille ja työharjoittelulle voi hankkia taitoja, jotka yhdessä filosofian opintojen kanssa voivat antaa hyvät valmiudet työskennellä itseään kiinnostavien asioiden parissa.

Käsitys filosofien synkistä työllistymisnäkyistä tuntuu olevan syvälle iskostunut, myös tämän tutkimuksen vastaajat tuntuivat pitävän itseään harvinaisen onnekkaina, jos olivat onnistuneet löytämään oman alansa töitä. Käsitys filosofian

opiskelijoiden surkeista työllistymismahdollisuuksista ei kuitenkaan tämän tutkimuksen valossa pidä paikkaansa. Työelämään liittyvät ennakkoluulot saattavat hyvinkin liittyä siihen, että ylipäänsä filosofien työelämään sijoittumisesta on tiedetty ja tiedotettu vähän. Ainakin tähän tutkimukseen osallistuneet vastaajat arvioivat, etteivät filosofian opiskelijat tunne omia mahdollisuuksiaan työelämässä eivätkä sitä, minkälaisia töitä muut samalta alalta valmistuneet tekevät. Olisikin suotavaa, että filosofian opiskelijoitten työelämään sijoittumista seurattaisiin säännöllisesti ja sijoittumistutkimuksen suorittamisesta tulisi laitoksen vakituinen tapa, jonka voisi toistaa muutaman vuoden välein.

Työelämään sijoittumisen seurannan lisäksi olisi siitä tiedottaminen myös tärkeätä. Työelämäohjaus sekä työharjoittelumahdollisuuksien kehittäminen ja niistä tiedottaminen voisivat parantaa opiskelijoiden käsitystä omista mahdollisuuksistaan opintojensa jälkeen sekä mahdollisuuksista jo opiskeluaikanaan parantaa omaa osaamistaan tavalla, joka auttaisi luomaan pohjaa määrätietoiselle opiskelulle sekä edesauttaisi mielekästä työllistymistä jatkossa. Vastaajat toivoivat työelämäohjausta joko osana opinto-ohjausta tai erillisinä, valinnaisina kursseina. Jälkimmäiseen ratkaisuun filosofian laitoksella onkin jo panostettu ja kevätlukukaudella 2004 järjestetään kurssi ”Takaisin luolaan? Filosofin kompetenssit työelämässä” (Jens Silfvast). Opiskelijoiden ohjaaminen ylipäänsä, ei ainoastaan työelämäorientaatioissa vaan myös itse opinnoissa, on kuitenkin asia, johon filosofian laitos voisi pyrkiä kiinnittämään entistä enemmän huomiota.

Lähteet:

- The European Higher Education Area – Joint Declaration of the European Ministers of Education* (19.6.1999). <http://www.ntb.ch/SEFI/bolognadec.html>.
- Humanistisen tiedekunnan strategia ja toimintasuunnitelma vuosille 2004–2006*. <http://www.hum.helsinki.fi>.
- Karlsson, F. (2001): *En profil över Helsingforsstudenterna i allmän språkvetenskap*. <http://www.ling.helsinki.fi/~fkarlsson/janola01.pdf>.
- Manninen, J. & Luukannel, S. (2002): *Humanistit työelämäpoluilla – Helsingin yliopistosta valmistuvien humanistien työelämäorientaatio, osaaminen ja työllistyminen*. Humanistisen tiedekunnan julkaisuja 1/2002.
- Manninen, J. (2001): *Humanistisesta tiedekunnasta vuonna 2000 valmistuneiden työllistyminen*. <http://www.hum.helsinki.fi> → työelämään → sijoittumistutkimuksia.
- Manninen, J. (1999): *Vastavalmistuneiden työllistymispolkuja*. <http://www.hum.helsinki.fi> → työelämään → sijoittumistutkimuksia.
- Pulkinen, M. (2001): *Vuonna 1997 tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään syksyllä 2000*. <http://www.hum.helsinki.fi> → työelämään → sijoittumistutkimuksia.
- Suutari, M. (2002): *Humanistien työllistyminen uran alkuvaiheessa*. <http://www.akava.fi/upload/tutkimukset/humanistinen.pdf>.
- TT-hanke*. <http://www.hum.helsinki.fi> → työelämään → TT-hanke.